

FARG'ONA RAQS MAKTABINING MILLIY LIBOSLARI

Boboqulova Dilnoza

Uzbekiston Davlat Xareografiya Akademiyasi Urganch filiali 2-bosqich talabasi

Samandarova Shaxnoza Nuraddinovna

*O'zbekiston davlat xareografiya akademiyasi Urganch filiali "Xoreografiya"
kafedrasasi mudiri*

Annotatsiya: *Farg'ona vodiysi O'zbekistonning eng boy va turli madaniyatlarga boy hududlaridan biri bo'lib, bu yerdagi raqs san'ati ham o'ziga xosligi bilan ajralib turadi. Ayniqsa, Farg'ona raqs maktabining milliy liboslari o'ziga xosligi, go'zalligi va an'analarga sodiqligi bilan e'tiborni tortadi. Ushbu maqolada Farg'ona raqs maktabining milliy liboslari haqida batafsil ma'lumot beramiz.*

Kalit so'zlar: *raqs san'ati, milliy libos, an'analari, chopon, belbog', qalpoq, mato, naqsh, ramz, estetika, go'zallik, dizayn, universallik.*

1. MILLIY LIBOSLARNING ASOSIY XUSUSIYATLARI

2. LIBOSLARNING BADIY AHAMIYATI

3. ZAMONAVIY LIBOSLAR

1.1 MILLIY LIBOSLARNING ASOSIY XUSUSIYATLARI

Farg'ona raqs maktabining milliy liboslari o'ziga xos tarzda o'zgacha go'zallik va rang-baranglikka ega. Bu liboslar xalqning tarixiy va madaniy merosini, shuningdek, uning estetik va badiiy qadr-qimmatini aks ettiradi. Milliy liboslarning asosiy xususiyatlari quyidagilardan iborat:

Erkaklar Liboslari

1. **Chopon:**
 - **Matolar:** Odatda ipak, paxta yoki jun matolardan tikiladi.
 - **Ranglar:** Oq, qora, qizil, ko'k kabi turli xil ranglarda bo'ladi.
 - **Bezaklar:** Milliy naqshlar va gul bezaklari bilan bezatiladi, ko'pincha kashta yoki zar iplar bilan tikiladi.
2. **Belbog':**
 - **Materiallar:** Ipak yoki shoyi matodan tayyorlanadi.
 - **Rang-baranglik:** Rang-barang va ko'zni qamashtiradigan ranglarda bo'ladi.
 - **Funktsiya:** Chopon ustidan belga o'raladi, libosga yakuniy shakl va uslub beradi.
3. **Qalpoq:**
 - **To'qilishi:** Qo'lda to'qilgan yoki kashta tikilgan bo'ladi.
 - **Dizayn:** Turli xil milliy naqshlar bilan bezatilgan.

- **Foydalanish:** Bosh kiyim sifatida ishlatiladi, bayramlarda va marosimlarda kiyiladi.

Ayollar Liboslari

1. **Ko'ylak:**

- **Matolar:** Ipak, atlas yoki paxta matolaridan tikiladi.

- **Ranglar:** Yorqin ranglarda bo'lib, qizil, ko'k, yashil va sariq kabi ranglarda mavjud.

- **Bezaklar:** Naqshlar va gul bezaklari bilan bezatiladi, ko'pincha oltin va kumush iplar bilan tikiladi.

2. **Kamzol:**

- **Dizayn:** Yengsiz yoki yengli bo'lishi mumkin.

- **Bezaklar:** Oltin va kumush iplar bilan kashta tikiladi, ko'pincha qimmatbaho toshlar bilan bezatilgan.

- **Uslub:** Tizzadan pastga tushadigan nimcha, ko'ylak ustidan kiyiladi.

3. **Sharf:**

- **Matolar:** Ipak yoki shoyi matodan yasalgan.

- **Rang-baranglik:** Turli xil ranglar va naqshlar bilan bezatilgan.

- **Foydalanish:** Ayollar boshlariga o'rashadi, bu ularning kiyimini yanada boyitadi va uslub beradi.

4. **Zargarlik Buyumlari:**

- **Materiallar:** Marvaridlar, toshlar va metallar.

- **Turlari:** Sirg'alar, bo'yinbog'lar, bilakuzuklar va uzuklar.

- **Bezaklar:** Har xil naqshlar va qimmatbaho toshlar bilan bezatilgan.

2.1 LIBOSLARNING BADIY AHAMIYATI

Farg'ona raqs maktabining milliy liboslari nafaqat go'zallik va rang-baranglik, balki o'zining chuqur badiiy ahamiyati bilan ham ajralib turadi. Bu liboslar raqsning mazmuni, hissiyoti va estetik qadr-qimmatini oshiradi. Ularning badiiy ahamiyati bir necha jihatlarda namoyon bo'ladi:

1. *Raqs Harakatlarini Ifodalash*

Milliy liboslar raqsning harakatlarini yanada ta'sirli va ifodali qiladi. Keng va uzun choponlar yoki ko'ylaklar raqqosaning harakatlarini kengroq ko'rsatishga yordam beradi. Bu harakatlar liboslarning oqimidan foydalangan holda yanada nafis va maftunkor bo'ladi.

2. *Ranglar va Naqshlarning Ramziy Ma'nosi*

Har bir rang va naqshning o'ziga xos ramziy ma'nosi bor. Masalan:

- **Qizil rang:** Muhabbat, quvonch va energiyani ifodalaydi.

- **Ko'k rang:** Tinchlik, sadoqat va sokinlikni anglatadi.

- **Naqshlar va gul bezaklar:** Yashash, yangilanish va tabiatning go'zalligini aks ettiradi.

3. *Tarixiy va Madaniy Meros*

Liboslar xalqning tarixiy va madaniy merosini saqlab qolishga yordam beradi. Ular asrlar davomida shakllangan va rivojlangan milliy san'at va hunarmandchilikning yorqin namunasi hisoblanadi. Har bir libos xalqning madaniy an'analari va urf-odatlarini aks ettiradi.

4. *Estetik Go'zallik*

Liboslarning estetik go'zalligi ularning dizayni, ranglari va bezaklarida namoyon bo'ladi. Ipak va atlas kabi nafis matolar, oltin va kumush iplar bilan kashta tikilgan naqshlar liboslarni yanada chiroyli va jozibador qiladi. Bu estetik elementlar raqslarning badiiy qadr-qimmatini oshiradi.

5. *Badiiy Ifodalanish*

Milliy liboslar raqqosalar uchun badiiy ifodalanish vositasi bo'lib xizmat qiladi. Ular liboslar orqali o'z his-tuyg'ularini, hikoyalarini va mazmunini yanada chuqurroq etkazish imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu esa tomoshabinlarda yanada kuchli his-tuyg'ular uyg'otadi.

3.1 ZAMONAVIY LIBOSLAR

Farg'ona raqs maktabining milliy liboslari zamonaviy dizaynerlar tomonidan qayta ishlanib, yanada chiroyli va zamonaviy ko'rinishga ega bo'lmoqda. Ushbu yangi liboslar an'anaviy elementlarni saqlab qolgan holda, zamonaviylik va qulaylikni ta'minlaydi. Zamonaviy liboslar qanday o'zgarishlarni boshdan kechirayotgani haqida batafsil ma'lumot beramiz.

1. *An'anaviy va Zamonaviylikning Uyg'unligi*

Zamonaviy liboslar an'anaviy naqshlar va dizaynlarni saqlab qolgan holda, yangi uslub va qulaylik elementlarini o'z ichiga oladi. Masalan:

- **Naqshlar:** An'anaviy naqshlar va bezaklar zamonaviy liboslarda ham qo'llaniladi, lekin ular yanada yengil va sodda shaklda ishlanadi.

- **Ranglar:** Zamonaviy liboslarda an'anaviy ranglar saqlanib qolgan, lekin ular yangi ranglar bilan boyitiladi, bu esa liboslarni yanada rang-barang qiladi.

2. *Matolar va Texnologiyalar*

Zamonaviy liboslar ishlab chiqarishda yangi matolar va texnologiyalardan foydalaniladi:

- **Matolar:** An'anaviy ipak va atlas matolar bilan bir qatorda, zamonaviy sintetik matolar ham qo'llaniladi. Bu matolar nafaqat chiroyli, balki bardoshli va parvarish qilish oson bo'ladi.

- **Texnologiyalar:** Yangi texnologiyalar yordamida naqshlar va bezaklar tez va aniq ishlanadi, bu esa liboslarning sifatini oshiradi.

3. *Dizayn va Konstruksiya*

Zamonaviy liboslarning dizayni va konstruksiyasi ham o'zgarib bormoqda:

- **Kiyinish qulayligi:** Zamonaviy liboslar raqqosalar uchun qulay va harakat erkinligini ta'minlaydigan qilib tikiladi. Masalan, elastik matolar va ergonomik kesmalar qo'llaniladi.

• **Modellar:** Zamonaviy liboslar turli xil modellarda ishlanadi, bu esa har bir raqqosa uchun individual yondashuvni ta'minlaydi.

4. Estetik Jihatlar

Zamonaviy liboslar estetik jihatdan ham yangiliklar kiritilgan:

• **Minimalizm:** An'anaviy liboslarning ko'plab bezaklari va murakkab naqshlari sodda va minimalistik dizaynlar bilan almashtirilmoqda.

• **Geometrik naqshlar:** Zamonaviy liboslarda geometrik naqshlar va abstrakt dizaynlar qo'llaniladi, bu esa ularga zamonaviylik va innovatsion ko'rinish beradi.

5. Davrga Moslashish

Zamonaviy liboslar o'z davrining talab va ehtiyojlariga mos ravishda ishlab chiqilmoqda:

• **Universallik:** Zamonaviy liboslar nafaqat raqs uchun, balki boshqa madaniy va ijtimoiy tadbirlar uchun ham mos keladigan qilib tikiladi.

• **Modalar tendentsiyalari:** Zamonaviy liboslar xalqaro modalar tendentsiyalariga mos ravishda ishlab chiqiladi, bu esa ularni yanada jozibador va zamonaviy qiladi.

Xulosa

Farg'ona raqs maktabining milliy liboslari o'zining go'zalligi, rang-barangligi va badiiy ahamiyati bilan ajralib turadi. Bu liboslar xalqning boy madaniy merosini ifodalaydi va har bir raqsni yanada ta'sirli va mazmunli qiladi. Farg'ona vodiysining raqs san'ati va uning milliy liboslari nafaqat O'zbekiston, balki butun dunyo madaniyati uchun katta ahamiyatga ega.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. <https://cyberleninka.ru/article/n/o-zbek-milliy-raqs-san-ati-fag-ona-va-xorazm-raqs-maktablarining-o-ziga-xos-xususiyatlari>
2. <https://yuz.uz/uz/news/milliy-raqs-xalqimizning-eng-munavvar-qadriyati>
3. <https://cyberleninka.ru/article/n/xx-asr-o-zbek-raqs-san-atining-rivojlanish-yo-llari>
4. <https://uz.wikipedia.org/wiki/Raqs>
5. <https://lex.uz/docs/-1598417?ONDATE=06.07.2005>
6. <https://www.uzembassy.uk/page/20?language=uz>
7. <https://kun.uz/28251198>
8. <https://fargona.uz/site/view/news/997>
9. <https://newjournal.org/index.php/new/article/view/1174>
10. <https://society.uz/uz/news/detail/news/358>
11. <https://uzbniverse.wordpress.com/>
12. <https://www.mintrans.uz/news/milliy-libos-millat-qiyofasi-inson-ko-rki-milliy-iftixor-ifodasi>

NYU

Topical Issues of Science Topical Issues of Science Topical Issues of Science Topical Issues of Science Topical Issues of Science Topical Issues of Science Topical Issues of Science Topical Issues of Science Topical Issues of Science Topical Issues of Science

TOPICAL ISSUES OF SCIENCE